

Sygn. akt II UK 253/12

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 kwietnia 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Zbigniew Myszka (przewodniczący)

SSN Bogusław Cudowski

SSN Jolanta Strusińska-Żukowska (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku M. S.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych

o emeryturę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 16 kwietnia 2013 r.,

skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego - Sądu Pracy i
Ubezpieczeń Społecznych [...]

z dnia 22 lutego 2012 r.,

**uchyła zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z dnia 22 lutego 2012 r. zmienił wyrok Sądu Okręgowego – Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w O. z dnia 27 września 2011 r. i decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 30 listopada 2010 r. w ten sposób, że przyznał ubezpieczonej M. S. prawo do emerytury, poczynając od dnia 1 września 2010 r.

Sąd odwoławczy podniósł, że w sprawie było sporne, czy ubezpieczona posiada 15 lat pracy w warunkach szczególnych, a przede wszystkim, czy w okresie zatrudnienia w Zakładach Przemysłu Odzieżowego „O.” spółce z o.o. w G. od dnia 1 października 1976 r. do dnia 31 grudnia 1998 r. wykonywała stale i w pełnym wymiarze czasu pracę w szczególnych warunkach. Według Sądu drugiej instancji, nie można zaś zaakceptować stanowiska Sądu Okręgowego, że zaliczeniu podlega wyłącznie okres od dnia 1 listopada 1998 r., gdyż tylko wtedy wnioskodawczyni pracowała w pełnym wymiarze jako klejarz. Sąd Apelacyjny wskazał, że w czasie zatrudnienia w spółce „O.” ubezpieczona pracowała w wydziałach krojowni i klejarni. O ile słusznie Sąd pierwszej instancji nie uznał za pracę w szczególnych warunkach zatrudnienia na stanowiskach nakładacza tkanin i brygadzysty w wydziale krojowni, o tyle praca w wydziale klejarni była wykonywana w szczególnych warunkach, stosownie do treści wykazu A (Dział VII, poz. 8), stanowiącego załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.; dalej jako: „rozporządzenie”). Wbrew stanowisku Sądu pierwszej instancji, pracę w szczególnych warunkach w pełnym wymiarze ubezpieczona świadczyła także wtedy, gdy przez cztery godziny wykonywała obowiązki klejarza, czy starszego klejarza, a przez kolejne cztery godziny – obowiązki brygadzysty klejarni. Jako brygadzysta klejarni wykonywała bowiem bezpośredni dozór inżyniersko – techniczny na wydziale klejarni, gdzie jako podstawowe wykonywane były prace związane z klejeniem wyrobów w przemyśle odzieżowym, czyli prace wymienione w wykazie A, stanowiącym załącznik do rozporządzenia, co odpowiadało pracy w szczególnych warunkach, o której mowa w wykazie A, Dział XIV, poz. 24. Nie

pozbawia natomiast czynności dozoru inżynieryjno – technicznego charakteru pracy w szczególnych warunkach to, że tym dozorem objęte są także inne prace, niewymienione w wykazie A. Także wykonywanie przez ubezpieczoną czynności administracyjno – zarządzających nie sprzeciwia się uznaniu jej pracy na stanowisku brygadzysty za pracę w szczególnych warunkach, albowiem stanowią one integralną część sprawowanego dozoru. W konsekwencji, w ocenie Sądu odwoławczego, należy uznać, że wnioskodawczyni pracowała w szczególnych warunkach w następujących okresach: od 14 listopada 1983 r. do 31 marca 1985 r. (1 rok, 4 miesiące i 17 dni), od 1 czerwca 1987 r. do 14 grudnia 1988 r. (1 rok, 6 miesięcy i 14 dni), od 15 grudnia 1988 r. do 12 września 1990 r. (1 rok, 8 miesięcy i 29 dni), od 2 stycznia 1997 r. do 31 sierpnia 1997 r. (8 miesięcy). Łącznie (z okresem zaliczonym przez Sąd Okręgowy od 1 listopada do 31 grudnia 1998 r.) stanowi to 5 lat i 6 miesięcy pracy w szczególnych warunkach. Po doliczeniu uznanego przez organ rentowy okresu 10 lat, 1 miesiąca i 13 dni pracy w szczególnych warunkach stwierdzić zatem należy, że ubezpieczona posiada ponad 15 lat okresów takiej pracy, tym samym spełniając warunki wynikające z art. 184 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (jednolity tekst: Dz. U. z 2009 r. Nr 153, poz. 1227 ze zm.; dalej jako: „ustawa emerytalna”).

W skardze kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego organ rentowy zarzucił naruszenie art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej, przez jego niewłaściwe zastosowanie i uznanie, że uwzględnione przez Sąd drugiej instancji okresy pracy pozwalają na ustalenie, że ubezpieczona posiada 15 lat zatrudnienia w szczególnych warunkach, a to wobec uwzględnienia okresów zatrudnienia w szczególnych warunkach w wymiarze podwójnym oraz wliczenia okresów urlopów bezpłatnych, a także naruszenie art. 328 § 2 k.p.c., przez brak wyjaśnienia w uzasadnieniu wyroku, na jakiej podstawie prawnej możliwe jest podwójne zaliczenie tego samego okresu pracy w szczególnych warunkach, jak również zaliczenie do okresu pracy w szczególnych warunkach urlopów bezpłatnych.

Skarżący wniósł o uchylenie wyroku Sądu Apelacyjnego w całości i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu skargi kasacyjnej podniesiono, między innymi, że zaliczony przez Sąd Apelacyjny okres zatrudnienia ubezpieczonej w szczególnych warunkach w ZPO „O.” spółce z o.o. od 2 stycznia 1997 r. do 31 sierpnia 1997 r. został już wcześniej uwzględniony przez organ rentowy (z wyłączeniem okresów urlopów bezpłatnych) i zawierał się w uwzględnionym okresie pracy w szczególnych warunkach wynoszącym 10 lat, 1 miesiąc i 13 dni. W konsekwencji, w wymiarze podwójnym uwzględniono okresy pracy od 2 stycznia 1997 r. do 20 czerwca 1997 r., od 12 lipca 1997 r. do 20 lipca 1997 r. oraz 31 sierpnia 1997 r., a także wliczono okresy korzystania przez ubezpieczoną z urlopów bezpłatnych od 21 czerwca 1997 r. do 11 lipca 1997 r. i od 21 lipca 1997 r. do 30 sierpnia 1997 r. Po pominięciu tych okresów, nieprawidłowo zaliczonych przez Sąd Apelacyjny, ubezpieczona nie legitymuje się zaś wymaganym 15 – letnim okresem pracy w warunkach szczególnych do nabycia emerytury w wieku obniżonym po myśli art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną ubezpieczona wniosła o jej oddalenie i o zasądzenie od organu rentowego kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest uzasadniona.

Zgodnie z art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej, ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. przysługuje emerytura po osiągnięciu wieku przewidzianego w art. 32, 33, 39 i 40, jeżeli w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęli okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymaganym w przepisach dotychczasowych do nabycia prawa do emerytury w wieku niższym niż 60 lat - dla kobiet. W przypadku ubezpieczonej, stosownie do treści art. 32 ustawy emerytalnej w związku z § 4 rozporządzenia, chodzi o osiągnięcie do 1 stycznia 1999 r. co najmniej 15 – letniego okresu pracy w warunkach szczególnych.

Poza sporem jest, że organ rentowy zaliczył ubezpieczonej tytułem stażu pracy w warunkach szczególnych 10 lat, 1 miesiąc i 13 dni. Z zaskarżonej decyzji wynika, że z czasu zatrudnienia wnioskodawczyni w ZPO „O.” spółce z o.o. w G.

nie zaliczono do pracy w szczególnych warunkach okresów od 14 listopada 1983 r. do 31 marca 1985 r., od 1 czerwca 1987 r. do 14 grudnia 1988 r. i od 15 grudnia 1988 r. do 12 września 1990 r. (k. 31 akt rentowych). Z tego wynika, że okres pracy od 2 stycznia 1997 r. do 31 sierpnia 1997 r., wykazany w świadectwie wykonywania pracy zaliczanej do pierwszej kategorii zatrudnienia z dnia 17 lipca 2001 r. (k. 11 akt rentowych), został przez skarżącego wcześniej uwzględniony, a tym samym zaliczenie go także przez Sąd Apelacyjny istotnie spowodowało podwójne wliczenie go do szczególnego stażu pracy, co jest oczywiście nieprawidłowe. Żadne przepisy prawa nie przewidują bowiem takiej możliwości.

Słusznie nadto organ rentowy podniósł, że w okresie od 2 stycznia 1997 r. do 31 sierpnia 1997 r. ubezpieczona korzystała z urlopów bezpłatnych od 21 czerwca 1997 r. do 11 lipca 1997 r. i od 21 lipca 1997 r. do 30 sierpnia 1997 r. (świadectwo pracy – k. 9 akt rentowych). Z uzasadnienia zaskarżonego wyroku nie wynika odnotowanie przez Sąd odwoławczy tej okoliczności. Nie jest więc jasne, czy została ona przeoczona, czy też Sąd Apelacyjny uznał za możliwe zaliczenie urlopów bezpłatnych do pracy w szczególnych warunkach. Można w tym miejscu wskazać więc tylko, że § 2 ust. 1 rozporządzenia stanowi, że okresy pracy w szczególnych warunkach to okresy wykonywania pracy stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku, z czego wynika zawężenie zakresu okresów szczególnych tylko do tych okresów zatrudnienia, w których praca była wykonywana, a nie do sytuacji samego formalnego pozostawania w zatrudnieniu. Przepisy prawa ubezpieczeń społecznych nigdy nie traktowały okresu urlopu bezpłatnego jako okresu ubezpieczenia (zatrudnienia, równorzędnego z zatrudnieniem, składkowego bądź nieskładkowego), wobec czego zaliczenie takiego okresu do uprawnień ze sfery ubezpieczeń społecznych możliwe byłoby tylko w takim przypadku, gdyby przepis szczególny wyraźnie to przewidywał, a na żadne takie uregulowanie Sąd odwoławczy się nie powołał.

Biorąc pod uwagę, że według wyliczeń Sądu Apelacyjnego, łączny okres pracy ubezpieczonej w szczególnych warunkach, tj. uwzględniony przez organ rentowy i zaliczony przez Sąd, wynosi 15 lat, 7 miesięcy i 13 dni (jeżeli nie było omyłki w tych wyliczeniach, co sugeruje wnioskodawczyni w odpowiedzi na skargę), kwestia odnosząca się tak do podwójnego zaliczenia okresu od 2 stycznia

do 31 sierpnia 1997 r. (z wyłączeniem okresów urlopów bezpłatnych), jak i do samego uwzględnienia tych urlopów w szczególnym stażu pracy, jawi się jako decydująca dla spełnienia przez wnioskodawczynię warunku z art. 184 ust. 1 pkt 1 ustawy emerytalnej, wobec czego zarzut naruszenia tego przepisu w aktualnym stanie sprawy jest w pełni uzasadniony.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji (art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. i art. 398²¹ w związku z art. 108 § 2 k.p.c.).